

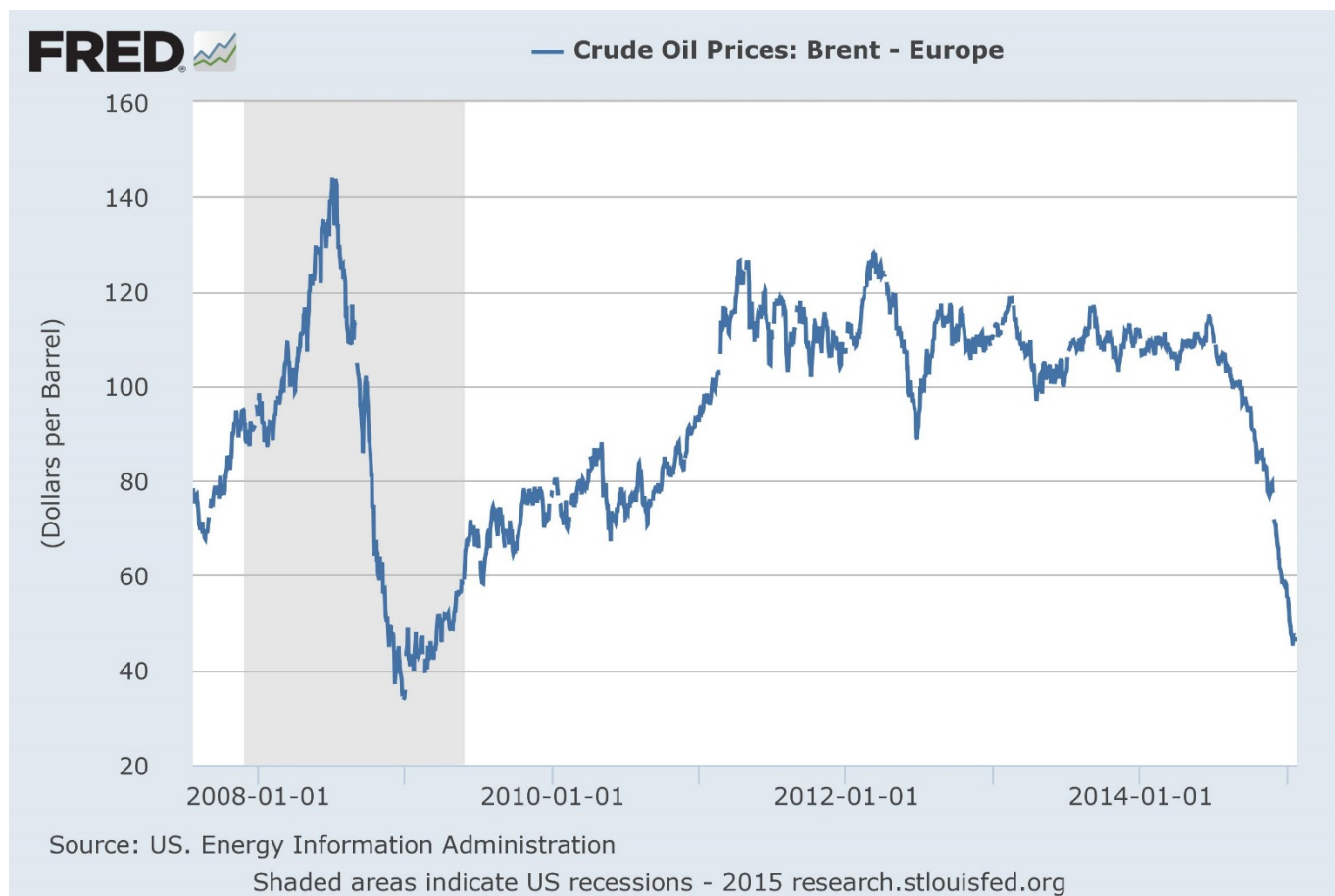
Oljeprisfallet - Økonomiske og politiske utfordringer

CME og CAMP seminar 4. februar 2015

Hilde C. Bjørnland

Senter for anvendt makro- og petroleumsøkonomi (CAMP)

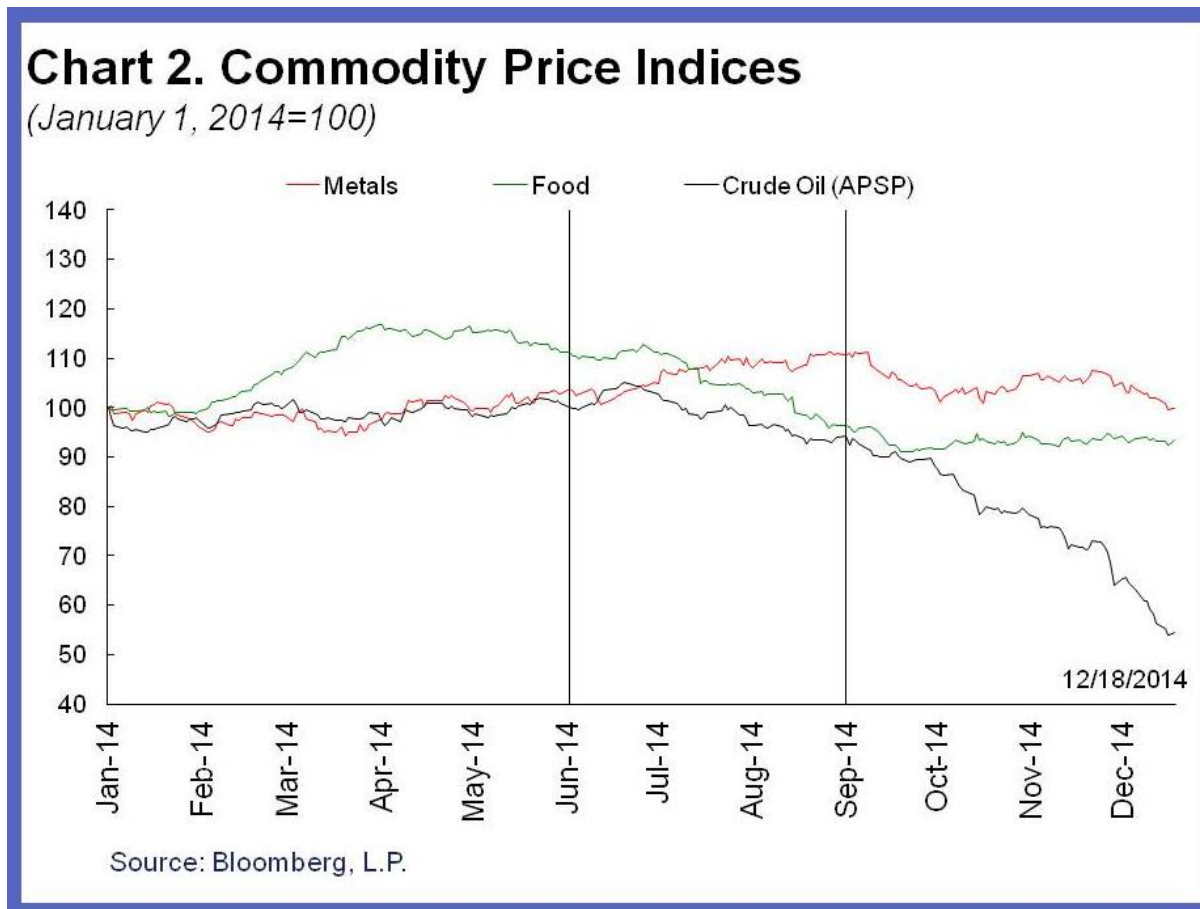
Oljepris ned: Hvorfor, konsekvenser, tiltak

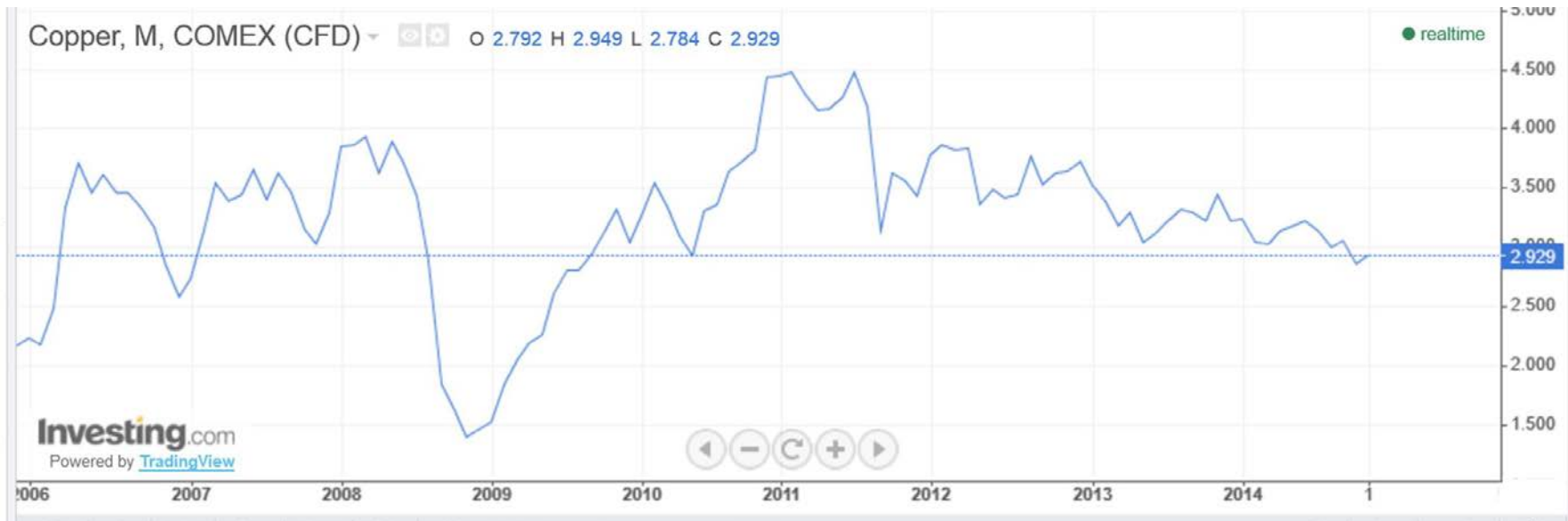
Men de siste fire dagene har oljeprisen steget nesten 20 prosent...

1. Fallende oljepriser - for mye tilbud av olje eller redusert etterspørsel?

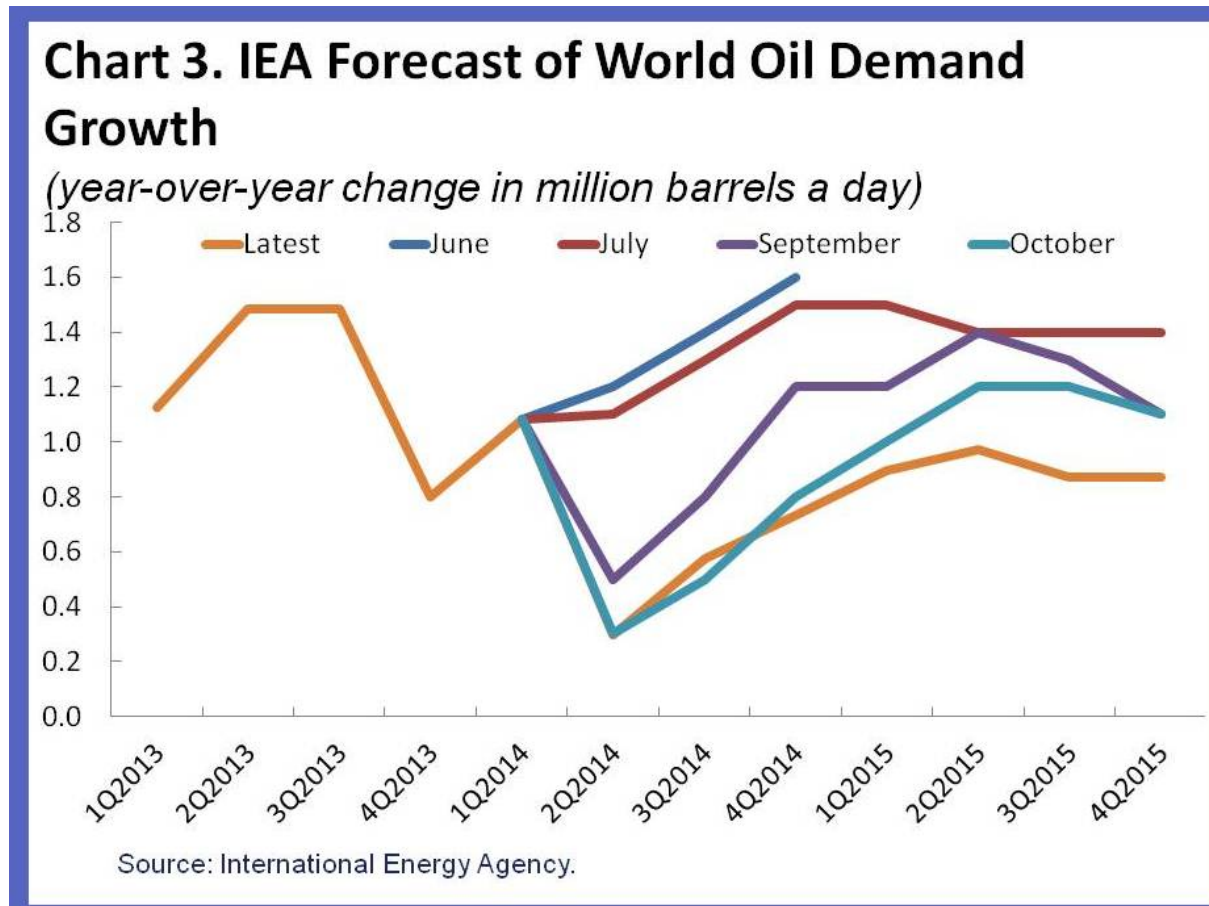
Metallpriser har vært rimelige stabile: Ikke generell etterspørselsvikt... Økt tilbud av olje

Kobberpriser viser samme bilde, dog noe svak nedadgående trend

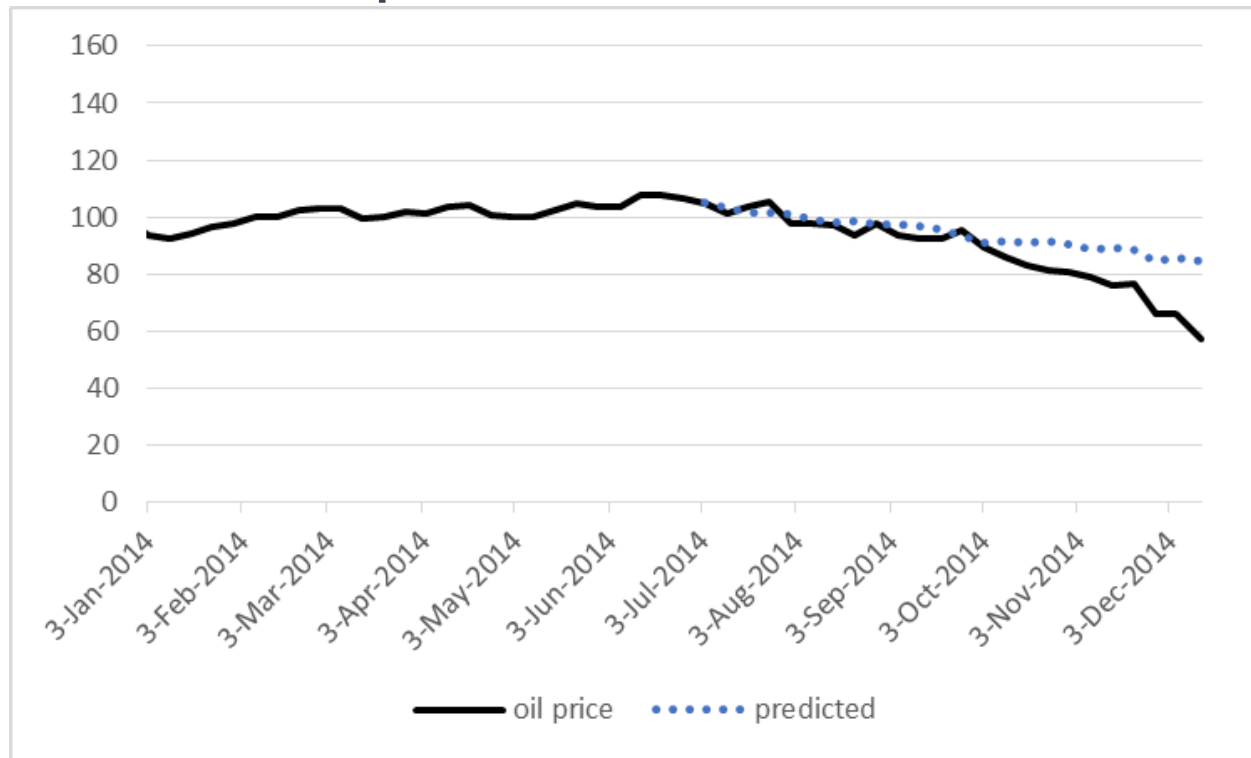
Men anslag på etterspørsel etter olje blir også stadig redusert ned...

Hva hadde oljeprisen vært i dag dersom tilbudssiden ikke hadde endret seg?

- Oljeprisen er også en indikator på svak global etterspørsel (Aastveit, Bjørnland og Thorsrud 2015)
- Econbrowser.com: Estimerer en sammenheng mellom endringen i (USD) oljepris og endringer i verdien på statsobligasjoner, kopperpris, dollarens verdi
- Bruker dette til å anslå hvor mye av fallet i oljeprisen som kan forklares av disse ('etterspørselsdrevne') faktorene

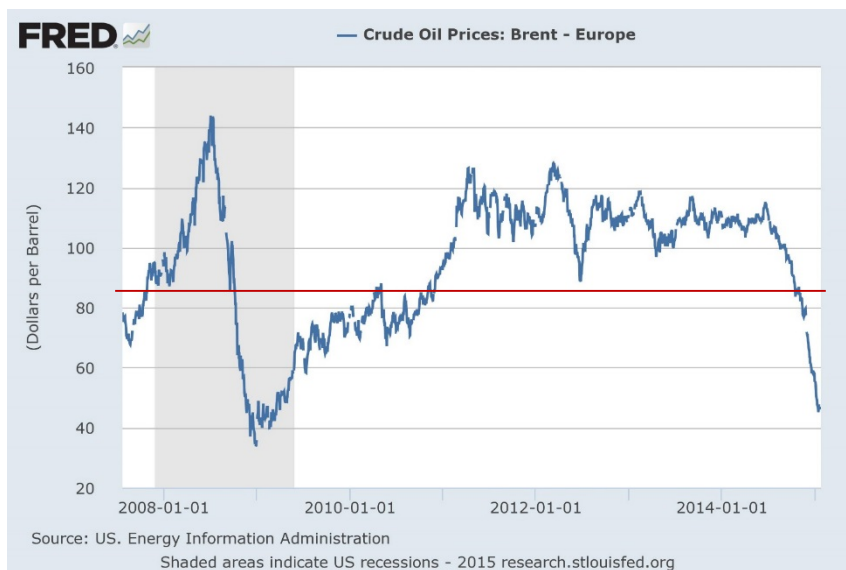
Faktisk oljepris og predikert oljepris basert på 'fallende etterspørsel'

Predicted = Pris på nordsjøolje som kun er forklart av etterspørsel.
Januar 2015=85 USD/barrel

Oljepris og kobberpris igjen

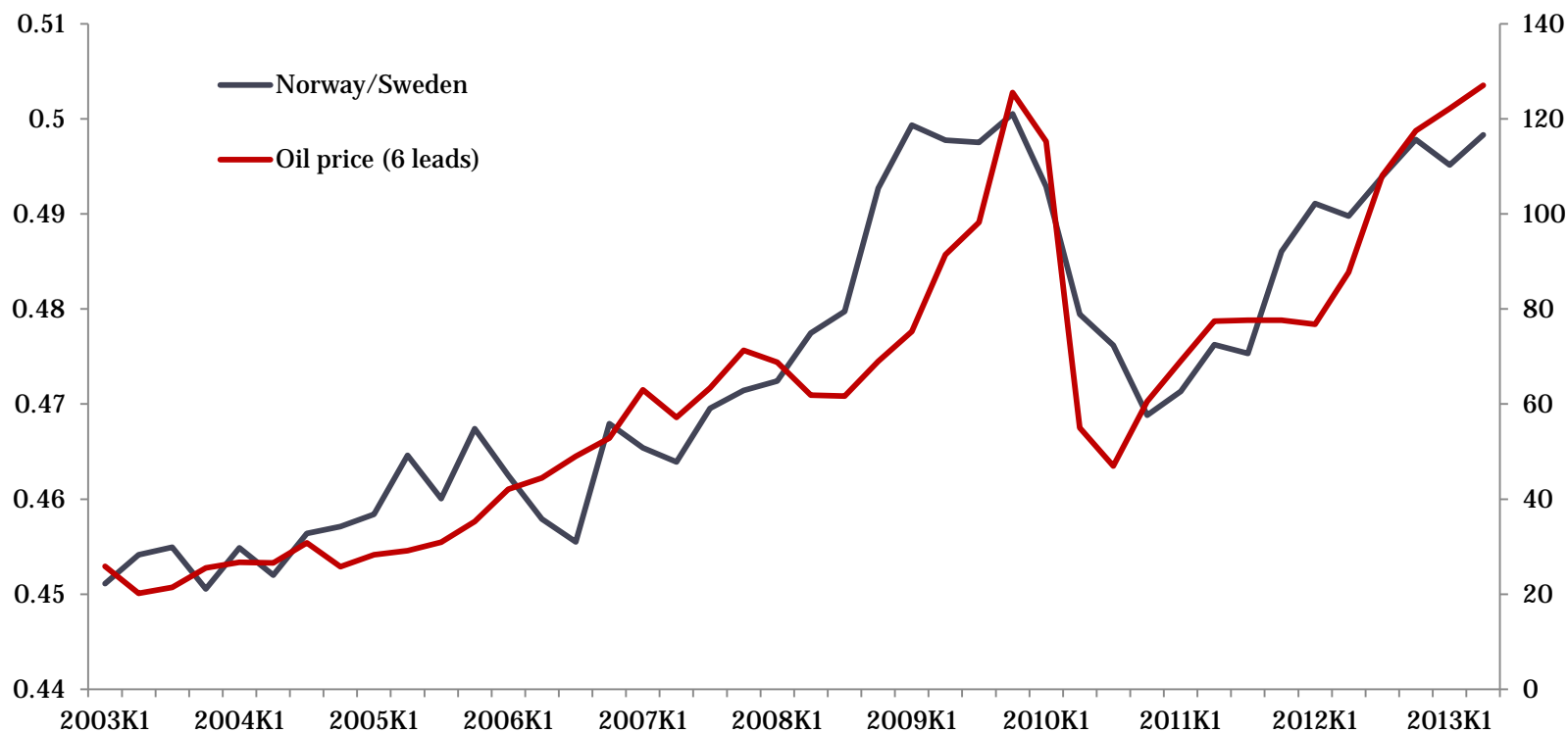
2. Konsekvenser av oljeprisfallet for norsk økonomi?

- *Ser bakover først, så snur vi fortegnet*

Påstand 1

Norges velstand og vekst har ikke noe med petroleum å gjøre...

BILDE 1. Samvariasjon mellom oljepris og økonomisk aktivitet i Norge versus Sverige - *'So we are doomed... ?'*

Kilde: SSB, SCB og Hilde C. Bjørnland

Forskning understøtter og nyanserer dette bildet

Bjørnland og Thorsrud (2014)

1. Høy **oljepris** pga. økt **global etterspørsel** stimulerer norsk økonomi bredt. Viktig forklaringsvariabel i norsk økonomi
2. Høy **oljepris** som skyldes sjokk på **tilbudssiden** stimulerer aktiviteten i teknologiintensive tjenesteytende næringene og offentlige utgifter
  - Mindre ringvirkninger til resten av økonomien pga. av økte kostnader og redusert konkurransevne (todeling)
  - Negativ virkning på verdensøkonomien (se Aastveit, Bjørnland og Thorsrud 2015)

Forskning understøtter og nyanserer dette bildet

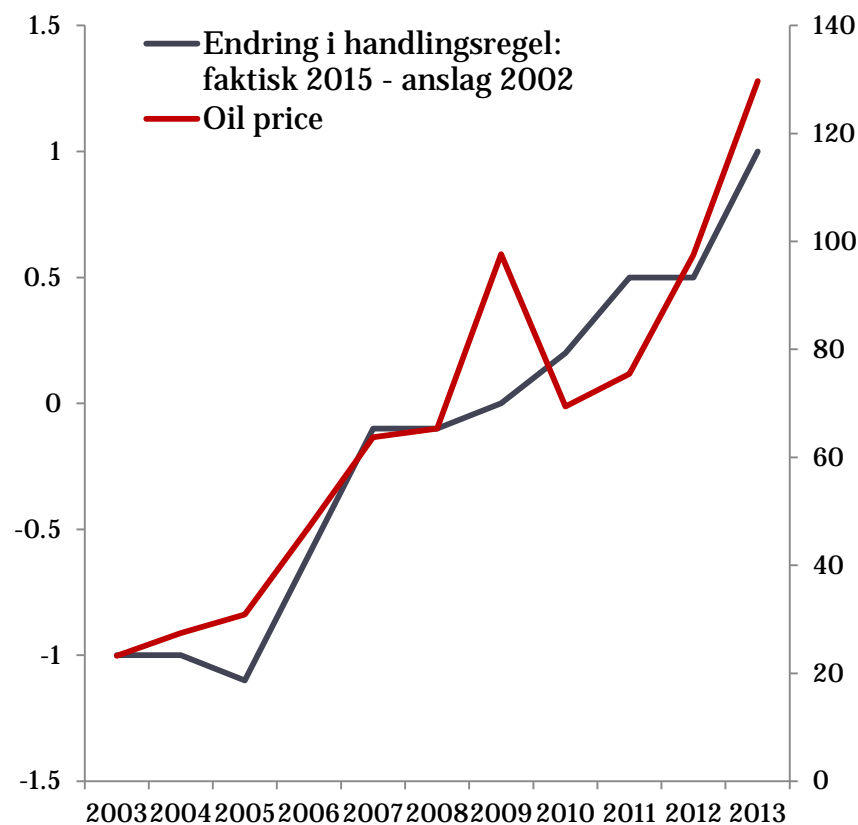
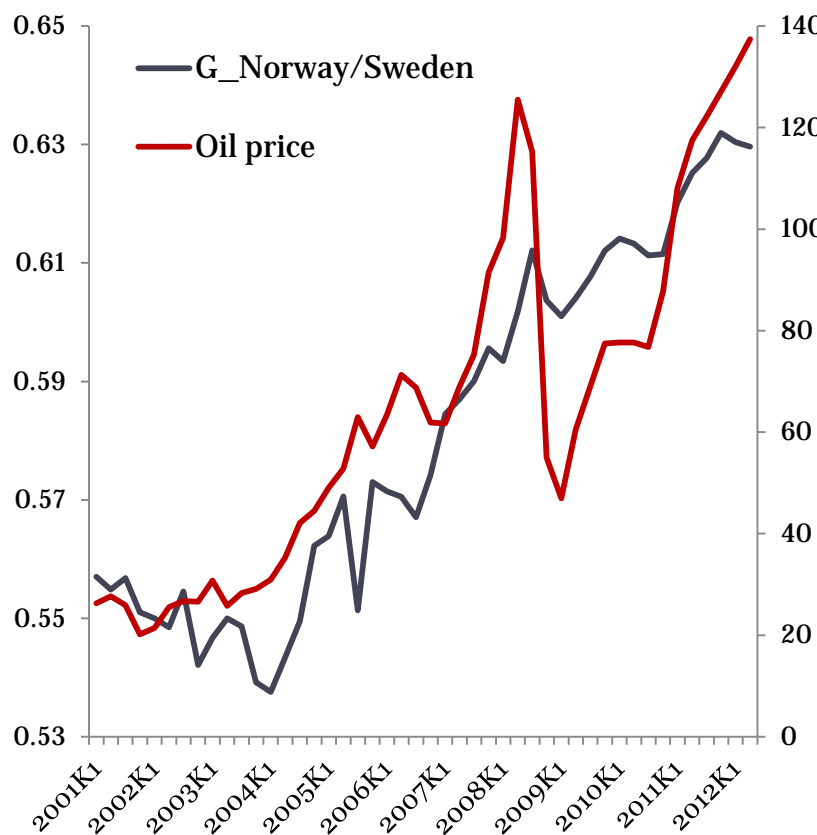
Bjørnland og Thorsrud (2014)

- 3. Aktivitet** i 'olje og gass' (nye felt, mer produktive etc.) har betydelige og store ringvirkninger til fastlandet:
- Selve vekstmotoren i Norsk økonomi
  - 30-40 prosent av svingningene i BNP fastlands Norge forklart av denne aktiviteten
  - Byggebransjen, forretningsmessige tjenester og eiendomsbransjen driver med
  - Uavhengig av oljeprisen på kort og mellomlang sikt.
- **NB: Siste årene har mye av stimulansen til norsk økonomi kommet via økte oljepriser. Økte kostnader og redusert konkurransevne. Sårbare**

Påstand 2

Handlingsregelen har dempet virkningen av et oljeprissjokk på norsk økonomi. Finanspolitikken har vært motssyklisk (bruker mer i dårlige tider, mindre i gode tider)

Bilde 2: Offentlige utgifter har økt relativt mer i Norge enn i Sverige, periodevis medsyklisk med oljeprisen (og oppjustering av handlingsregelen)

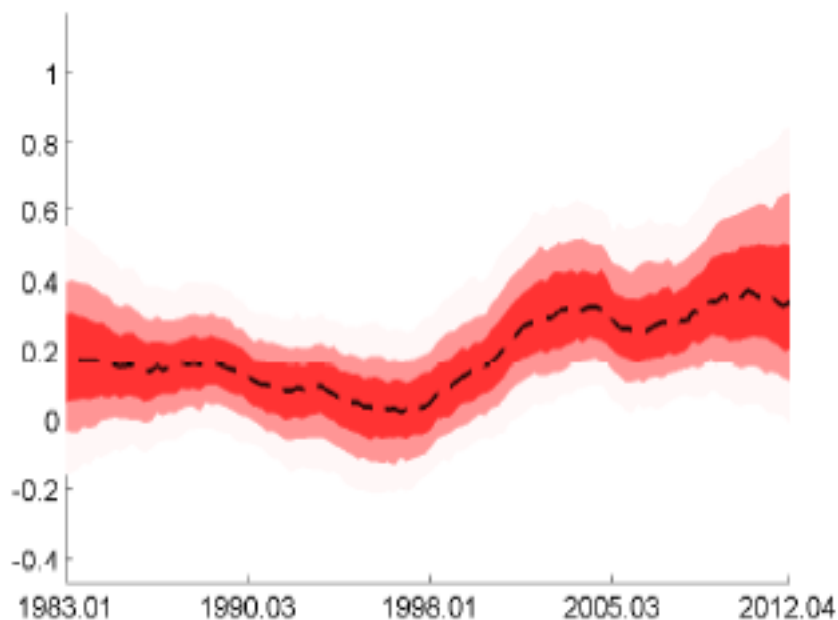
Forskning understøtter og nyanserer dette bildet

- *Bjørnland og Thorsrud (2015):*

- Finanspolitikken har vært mer medsyklisk med oljeprisen siden handlingsregelen ble innført, særlig når det er sjokk på tilbudssiden

- Figur: Virkning av økte oljepriser på offentlige utgifter (etter et år)

- Mindre handlingsrom når konjunktorene snur

Kilde: Bjørnland og Thorsrud (2015)

Nå snur fortegnet!

Virkingen på norsk økonomi av lave oljepriser avhenger av: (worst case)

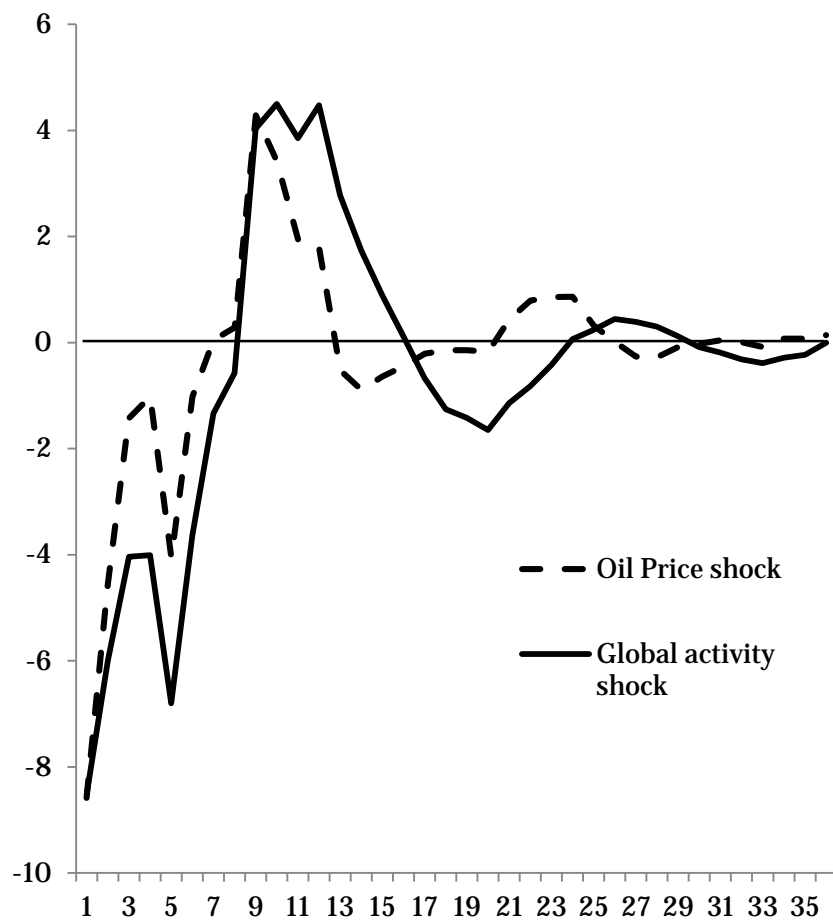
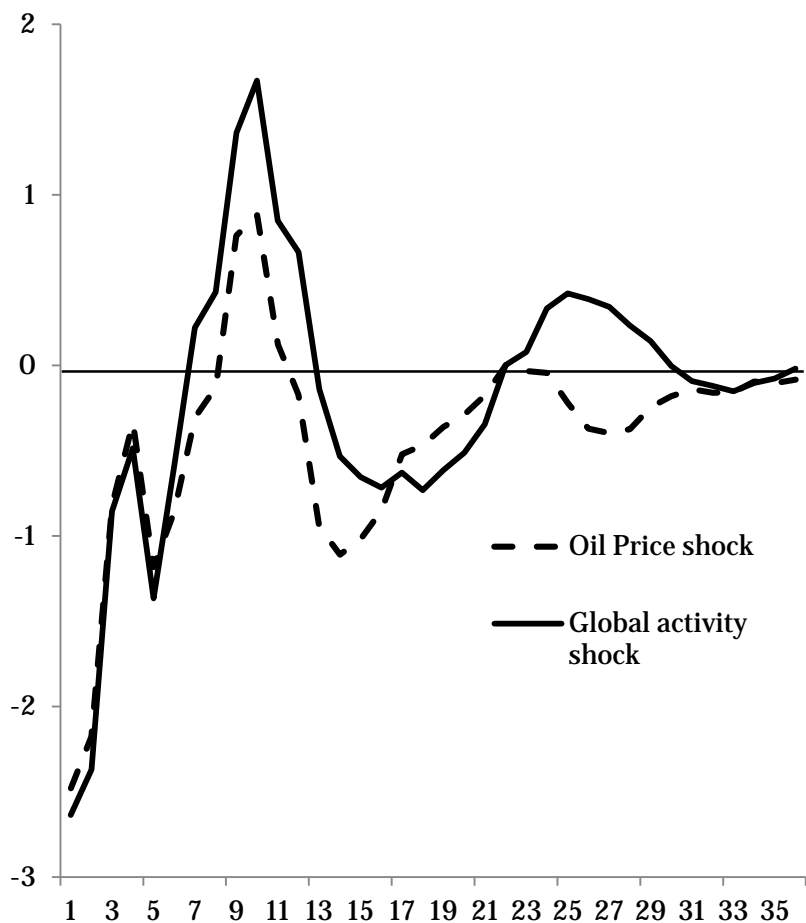
- Hvorfor oljeprisen faller (**etterspørsel**/tilbud)
- Hvor lenge den vil være lav (**utover 2015?**)
- Reaksjon i oljebransjen: Reduksjon i kostnader fremfor **kutt i investeringene?**
- Men fallet i valutakursen har vært mye sterkere enn det vi har sett tidligere (flaks igjen?)

Virkning av et 25% fall i oljeprisen pga:

- Økt tilbud av olje ('oil price shock')
- Fall i global aktivitet

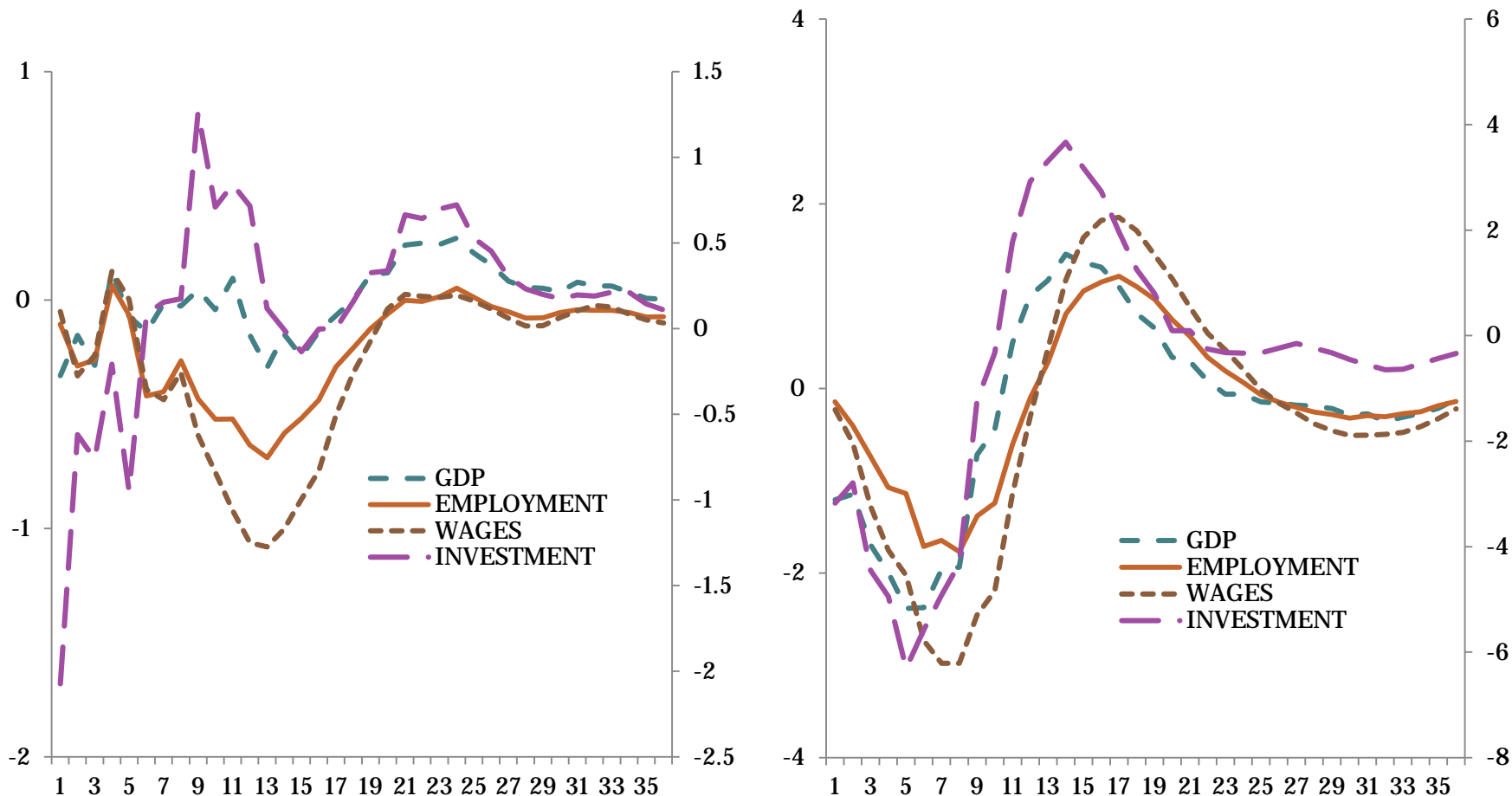
NB. Oljeprisen faller i 1-1,5 år, så øker prisen gradvis igjen

Virkning på valutakurs (venstre) og aksjepriser (høyre) av et 25% fall i oljeprisen

Virkning på fastlandet avhenger av hvorfor oljeprisen faller; 'tilbudssjokk' (venstre) 'etterspørselssjokk' (høyre)

NB: Merk investering er plottet mot høyre akse

Kort oppsummert for norsk økonomi

2015-2016

- Betydelig redusert vekst i fastlandsøkonomien, særlig for investering
- Økt ledighet og redusert lønnsvekst – Virkning kommer med etterslep
- Worst case: Kan ikke utelukke nullvekst
- Men valutakursen motvirker noe av nedgangen, så ender trolig «i pluss»

3. Hva slags tiltak bør politikerne overveie?

Vekstmotoren blir borte, men midlertidig i påvente av ny oppgang eller varig omstilling?

- Både finans og pengepolitikken er allerede ekspansive, og har vært det lenge
- Medsyklisk finanspolitikk før (strammet ikke inn i gode tider), bør være mer motsyklisk nå
- La automatiske stabilisatorer virke
- Lærdom fra finanskrisen: Tiltak kom sent og ble varige. Økt offentlig sysselsettingen - politikken ble medssyklisk
- Kan ikke ha ekspansiv politikk på lang sikt. Legge til rette for fleksible løsninger så omstilling blir lettere

Oppsummering

- **Må belage oss på lave priser en god stund fremover (men ikke ultra lave). Redusert aktivitetsnivå i petroleumsnæringen - redusert aktivitet i norsk økonomi**
- **Langvarige virkninger: Ikke alt vil bli bygget ut – ringvirkninger til fastlandet**
- **Både finans og pengepolitikken er allerede ekspansiv, og har vært det lenge**
- **Legge til rette for fleksible løsninger så omstilling blir lettere**
- **Men Norges suksess kommer også av at politikken har lagt til rette for betydelige ringvirkninger (produktivitet)**

Noen kilder:

- ❑ Bjørnland, H.C. and L.A. Thorsrud (2014) “Boom or gloom? Examining the Dutch disease in two-speed economies”, CAMP Working paper series no 6/2014.

http://www.bi.edu/InstitutterFiles/Samfunns%C2%B0konomi/CAMP/Working_CAMP_6-2014.pdf

- ❑ Bjørnland, H.C. and L.A. Thorsrud (2014 a) “What is the effect of an oil price decrease on the Norwegian economy? A note based on the paper by Bjørnland and Thorsrud (2014)”

http://home.bi.no/a0310125/BT_OilPrice_2014.pdf

- ❑ Aastveit, K.A., Bjørnland, H.C. and Thorsrud, L.A. (2015): "What drives oil prices? Emerging versus Developed Economies". Forthcoming in *Journal of Applied Econometrics*, 2015.

http://www.bi.edu/InstitutterFiles/Samfunns%C2%B0konomi/CAMP/Working_CAMP_2-2012.pdf

- ❑ Bjørnland, H.C. and L.A. Thorsrud (2015) "Commodity prices, fiscal policy design and economic activity" Work in progress.

Jim Hamilton's regnestykke

$$\Delta p_{oil,t} = 0.363 \Delta p_{copper,t} - 1.253 \Delta p_{dollar,t} + 9.442 \Delta r_{10y,t} + \hat{\epsilon}_t \quad R^2 = 0.33$$

(3.40)   (4.44)   (2.84)